

Toegang tot de natuur

Henk Lubberding

Ooit ben ik ernstig berispt toen ik zei dat bepaalde natuurgebieden voor het publiek gesloten

Natuurtuin (Fred Reeder)

moesten blijven; mijn berispers argument was dat ieder mens van de natuur moest kunnen en mogen genieten. Het onderliggende meningsverschil is dan: is de natuur er voor de mens of heeft natuur intrinsieke waarde? Als je de eerste mening bent toegedaan, volgt daar dan automatisch uit dat iedereen toegang tot de natuur moet hebben? Of, toegespitst op Zoetermeer, moet iedereen in de natuurtuin kunnen komen? De gemeente Zoetermeer "eist" dat de natuurtuin ook toegankelijk wordt voor invaliden. Een mooie gedachte, maar in hoeverre gaat dat ten koste van de natuur?

Als je de tweede mening bent toegedaan, word je erg laconiek over bijvoorbeeld de klimaatsverandering, waar de mens en niet de natuur het slachtoffer van is. De gevolgen zijn namelijk niet erg voor de natuur, maar alleen voor de mens. De natuur zou er zelfs bij gebaat zijn als er geen mensen meer waren.

Aankondigingen activiteiten 4e kwartaal 2018

[Paddenstoelendag Balijbos](#)

zon 14 oktober tussen 11.00 uur en 15.00 uur [IVN](#) i.s.m SBB wandeling 3 km met uitleg.

[Plantenwerkgroep](#)

Za 20 oktober 10.00 uur Het dorp . Verzamelen op de hoek Osylaan - van Diestlaan - Schoolstraat

[Nacht van de nacht](#)

Za 27 oktober 18.30 – 20.30 uur Op zoek naar de vleermuizen de Balijhoeve

[Rondleiding natuurtuin](#)

Zo 28 oktober 14:00 – 15:00 uur Westpunt Westerpark Zoetermeer

[IVN Bomen en mossen](#)

Zo 4 november 14:00 - 15.30 uur Parkeerplaats bowlingcentrum Westerpark

[Rondleiding natuurtuin](#)

Zo 25 november 14:00 – 15:00 uur Westpunt Westerpark Zoetermeer

[Eindejaars Plantenjacht](#)

Dinsdag 25 december 2018 08:00 uur tot donderdag 3 januari 2019 18:00 uur

(Type op onderstreepte items voor meer info)

Oproep geplaatst op verzoek van Chris Veldhuizen van het IVN

Uitnodiging Voedselbuurtbosconferentie 2018

Denk mee over de plannen voor de Treemanspolder!

Astrid van Beek toont de kaart van de 'Treemanspolder', (Simone Langeveld)

Als het aan **Mobile Orchards** en **Kambisa!BeHeard** ligt, krijgt Zuid Holland er eind 2020 een voedselbuurtbos bij, de 'Treemanspolder'. Dit moet verschijnen in de Nieuwe Driemanspolder, een voormalig landbouwgebied tussen Zoetermeer en Leidschenveen dat momenteel wordt omgevormd naar een natuur-, recreatie- en wateropvanggebied. Het voedselbuurtbos moet daar straks niet alleen producten als fruit, noten en kruiden opleveren, maar ook bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Met faciliteiten als een mobiele theetoko, wandelroutes, een outdoor supermarkt, een outdoor school en speelplekken voor jong en oud moet het voedselbuurtbos een goed onderkomen bieden aan diverse groepen bezoekers, schoolkinderen en buurtbewoners.

Om het voedselbuurtbos te realiseren willen de initiatiefnemers Astrid van Beek en Klaartje Jaspers graag samenwerken met maatschappelijke organisaties, scholen, fondsen en ondernemers. Door hun ideeën, behoeftes en mogelijkheden in de plannen mee te nemen, willen we ervoor zorgen dat het bos niet alleen een thuis wordt voor vogels, kikkers en reeds bestaande natuurliefhebbers, maar door de hele buurt wordt gedragen. Daar hebben we uw hulp bij nodig.

Daarom nodigen we u graag uit voor de voedselbuurtbosconferentie op

**dinsdag 6 november 17 - 21 / Buitenbeest, Zoetermeer of
zaterdag 8 december 14 -17 / Smulhoeve, Leidschenveen**

Het programma bestaat uit een inleiding over voedselbossen en een toelichting op onze ideeën voor de Treemanspolder. Tijdens interactieve workshops kunt u verder meedenken en vormgeven aan deze plannen. Voor eten en drinken wordt gezorgd. Deelname is gratis, maar we vinden het wel fijn als u zich vóór 25 oktober aanmeldt via het registratieformulier op onze [website \(Type hier\)](#). Wie zelf een bijdrage wil leveren, kan voor 18 oktober mailen naar info@mobileorchards.com.

**KAMBISA!
BeHeard.**

Tuinbericht de Cyclaam

Henk Lubberding

Ondanks de zomerse droogte staat onze voortuin weer vol met bloeiende cyclaampjes (*Cyclamen spec.*). Eigenlijk hoort de cyclaam in het rijtje van inheemse planten niet thuis: hij staat dan ook in onze voortuin. Vanaf het voorjaar tot aan de winter bloeien er verschillende soorten (*Cyclamen creticum*, *hederifolium*, *coum*).

Het woord *Cyclamen* is afgeleid van het Oudgriekse κύκλος, *kuklos*, dat cirkel of schietschijf betekent.

Cyclamen hederifolium. (Anneke Wagner)

Cyclamen bevatten cyclamine, waarvan de hoogste concentratie in de knol aanwezig is. De inname van cyclamine veroorzaakt een zware irritatie die zich uit door hevige braakneigingen en overgeven. De inspuiting van cyclamine heeft een uitwerking, die lijkt op die van het indiaanse curare (verlamming).

De cyclaam werd ingevoerd in Europa in de 16e eeuw en werd in de botanische tuinen van de Engelse koningin Elisabeth gekweekt. De katholieke kerk beschouwde de cyclaam als symbool van Maria's bloeiende hart, een symbool die daarom ook door de Vlaamse schilders werd gebruikt. De huiskamercyclamen zijn tri- of tetraploïde cultivars van *Cyclamen persicum*, die in vele kleurvarianten bestaan.

Themabijeenkomst vlinders en libellen

Tilly Kester

De eerste Annet de Jonglezing was geheel gewijd aan libellen en vond op 16 maart 2016 plaats op het Stadhuis. Spreker Albert Vliegenthart van de Vlinderstichting vertelde op boeiende wijze over de in Zoetermeer voorkomende libellensoorten aan de hand van de eerste resultaten van het libellenmonitoringsproject.

Ook op de themabijeenkomst van 6 september 2018, georganiseerd door de Vogelwerkgroep, voerde Albert Vliegenthart het woord. Vol passie vertelde hij over dag- en nachtvlinders, juffers en libellen. Ook de ecologische betekenis (bestuiving van bloemen, voedselbron voor vogels) en de diverse inventarisatiemethoden van nachtvlinders (met wit licht op een laken en het smeren van stroop) kwamen aan bod. Of het aan de perifere ligging van de Weidemolen of aan de aankondiging in bescheiden kring lag is niet meer te achterhalen, maar de opkomst viel deze avond tegen. Slechts 20 toehoorders, onder wie ook leden van andere natuurverenigingen, waren naar de Weidemolen gekomen. Zij kregen naast veel informatie en schitterende foto's ook prachtige filmpjes voorgeschoteld.

Jammer dat alle natuurliefhebbers die niet zijn komen opdagen zoveel hebben gemist!

Albert Vliegenthart
(Leon van den Berg)

Vlindersafari vanuit de hof van Seghwaert (Gaardedreef 169)

Johan Vos

De jaarlijkse tuinvlindertelling was dit jaar extra feestelijk omdat het al weer de tiende keer is dat de “Vlinderstichting” deze dag organiseert. Dit keer was er om die reden zelfs sprake van een TuinvlinderTelTiendaagse. Van 27 juli t/m 5 augustus werden zoveel mogelijk mensen opgeroepen om de vlinders in de tuin te tellen. In deze periode was er elke dag een vlinderactiviteit ergens in Nederland. Op donderdag 2 augustus was Zoetermeer aan de beurt. Om 10.00 uur startte onder

leiding van Kars Veling en Ineke Radstaat van de [Vlinderstichting](#) en José Lancee van [de Hof van Seghwaert](#) een heuse vlindersafari. Het was een voor Nederlandse begrippen erg hete dag maar desalniettemin waren er zo'n 30 vlinderliefhebbers naar de hof gekomen. Naast de deelnemende vlinderliefhebbers waren er ook opvallend veel koolwitjes actief.

Na een korte inleiding en een kopje koffie of thee bezocht de groep eerst de naast de hof gelegen vlinderidylle. Ondanks de droogte troffen we toch nog een reeks bloeiende planten aan.

Over belangstelling niet te klagen (Tilly Kester)

Naast het Klein koolwitje was ook het Groot koolwitje aanwezig maar het blijft lastig om deze twee witjes, als ze niet stil zitten, van elkaar te onderscheiden. Verder zagen we een enkel exemplaar van het Icarusblauwtje en het Bruin blauwtje vliegen. Tussen de perenbomen kwamen we regelmatig Bonte zandoogjes tegen, op een perenboom verderop zat een Atalanta te drinken. Vervolgens trok de groep langs de Zegwaardseweg richting Wijktuin. Ook daar weer volop witjes en tussen de planten verscholen een **Kleine vuurvliinder**. Voor de libellenliefhebbers was er ook nog wel wat te genieten. De Steenrode heidelibel werd vele malen gespot en gefotografeerd op dit tuincomplex. Na zo'n anderhalf uur liepen we langzaam terug naar de hof. Door de extreme weersomstandigheden viel het aantal vlinders dat we deze ochtend hebben waargenomen tegen. Ondanks de hoog gespannen verwachtingen van zo'n maand geleden lieten een aantal trekvlinders het door de aanhoudende noordelijke wind afweten. Het gebrek aan nectar producerende planten, veroorzaakt door de aanhoudende droogte, zorgde ervoor dat andere soorten al vroeg van het toneel waren verdwenen. Soorten als Kleine vos, Daggauwoog, Gehakelde aurelia e.d. lieten het volledig afweten. Volgens Ineke is het gevolg van deze situatie een qua vlinders bijzonder slecht vlinderjaar 2019! Sommige soorten kunnen misschien nog voor een derde generatie zorgen maar of dat gaat lukken was toen nog niet te voorzien.

Kleine vuurvliinder (Tilly Kester)

Nieuwe soorten en leuke waarnemingen uit Zoetermeer

Johan Vos

Libellen en Dagvlinders

Vuurlibel (Hans Lucassen)

2018 was wat het weer betreft een bijzonder jaar. Het warmste en samen met 1976 ook het droogste jaar, ooit gemeten! Na een aantal verrassende voorjaarswaarnemingen van de Gevlekte witsnuitlibel in het Prielenbos werden er ook in het libellenreservaat nieuwe soorten gespot.

Niet nieuw, maar wel bijzonder was dat de **Vuurlibel** (*Crocothemis erythraea*) zich, net als in 2010 liet zien. Hans Lucassen zag deze spectaculaire libel het eerst op 8 juli jl. Op 19 juli werd de waarneming bevestigd door Ettina Hansen en Frans Jansen. Indertijd was deze soort reden om op deze plek een libellenreservaat te stichten.

Maar dat was nog niet alles. Op 25 juli werd in het reservaat de **Zuidelijke glazenmaker** (*Aeshna affinis*) waargenomen. Zowel Henny Cuper als Rob van Dorland meldden deze nieuwkomer in Zoetermeer op Waarneming.nl

De Zuidelijke glazenmaker wordt in de vlucht gemakkelijk verward met de Paardenbijter. De helderblauwe ogen en achterlijf en de grotendeels groene borststukzijden zijn opvallend en doen denken aan de Grote keizerlibel. De pterostigma's (lang gerekte vlekken aan de voorzijden van de vleugels) zijn langer dan die van Paardenbijter. Verder is van deze soort bekend dat het de enige glazenmaker is die de eieren als tandem afzet.

Zuidelijke glazenmaker (Hennie Cuper)

Zuidelijke keizerlibel (Bart van Berkel)

Naast deze nieuweling werd op 31 juli jl. door Bart van Berkel ook de **Zuidelijke keizerlibel** (*Anax parthenope*) waargenomen.

De Zuidelijke keizerlibel is een fractie kleiner dan de zeer algemeen voorkomende Grote keizerlibel. De soort onderscheidt zich verder door het bruine borststuk en bruinige grondkleur van de segmenten 3-7. Ook de vleugels zijn meestal bruin getint. In tegenstelling tot de Grote keizerlibel legt deze soort ook eieren als tandem.

Hooibeestje (Sander Meertens)

Niet dat het **Hooibeestje** (*Coenonympha pamphilus*) in ons land nu zo'n zeldzame verschijning is, maar sinds de jaren '90 van de vorige eeuw is deze soort vrijwel uit Zoetermeer verdwenen. Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn de door verruiging hogere hooilandvegetatie in de Zoetermeerse parken. Zo wordt het Hooibeestje nog maar zelden gezien op telroute nr. 154 (de Westerparkroute).

De actuele verspreiding van deze vlinder laat zien dat die zich tegenwoordig grotendeels tot de zandgronden beperkt. Des te opmerkelijker is het dat Sander Meertins deze kleine vlinder op 19 juli aan de rand van het Buytenpark wist te fotograferen.

Ook de **Eikenpage** (*Favonius quercus*) wordt in Zoetermeer vrijwel nooit waargenomen. Waarschijnlijk komt dat niet omdat deze soort zo zeldzaam is in Zoetermeer, maar omdat de soort zich hoog in bomen en struiken ophoudt. Zo heb ik wel eens een ervaren 'vlinderaar' horen zeggen dat als je op je rug gaat liggen met een kijker gericht op de boomtop van een eik, je altijd wel eikenpages ziet vliegen. Zowel Henk de Hoog als Simon Post zagen deze vlinders op 4 juli jl. in het Buytenpark en wist Simon ook nog een foto te maken!

Eikenpage (Simon Post)

Boer Freek

Henk Lubberding

Sinds 2011 beheert boer Freek van Leeuwen aan de Geerweg zijn land biologisch en de plantenwerkgroep inventariseert regelmatig enkele van zijn weilanden. Het is voor hem geen probleem om bestaande keurmerken voor biologisch boeren te verkrijgen, maar dat gaat hem niet ver genoeg. Hij wil graag dat natuurverenigingen en andere groene organisaties zijn ideeën en werkwijze steunen, zodat hij op zijn producten (voornamelijk kaas) hun namen mag zetten. In een regelmatig overleg kunnen de deelnemende organisaties laten weten of hij het nog goed doet en hem vragen om nieuwe ontwikkelingen door te voeren. KNNV Zoetermeer ondersteunt deze ontwikkeling van harte en blijft betrokken bij het overleg.

Uit de planten werkgroep Een bijzonder plantenseizoen loopt ten einde

Johan Vos

Klimatologisch gezien was 2018 een bijzonder jaar. Na een koud voorjaar kon de zomer in juli en augustus niet meer stuk. Een voorproefje van het Middellandse zeeklimaat dat ons te wachten staat? Het was heet en vooral gedurende lange tijd erg droog. Op de vochthoudende Zoetermeerse kleigrond had de plantengroei ogenschijnlijk weinig last van de droogte maar op de zandige taluds of op plekken waar de vegetatie niet onder invloed stond van het grond-/oppervlaktewater hielden, te midden van al de verschroeiide grassen alleen droogteresistente soorten stand. Zo was het dit jaar een bijzonder goed jaar voor het Duizendblad, dat vrijwel de hele zomer volop in bloei stond. Een ander bijzonder verschijnsel was dat de vele platanen massaal hun schors lieten vallen. De verklaring hiervoor is simpel, platanen gedijen goed bij hoge temperaturen en

2018, het jaar van het Duizendblad
(Johan vos)

Groenknolorchis
(Johan vos)

groeiden dan ook extra hard waardoor ze min of meer uit hun voegen (schors) barsten.

Op zaterdag **7 juli** was de plantenwerkgroep op bezoek in Oostvoorne. Vrijwel de hele dag werden we begeleid door Erik Ketting van de KNNV-afdeling Voorne. Het was een prachtige dag met temperaturen van gemiddeld 25 graden Celsius. Naast een aantal natte duinvalleien met Groenknolorchis als kers op de taart, bezochten we ook 'buitendijkse' kwelders en slikken. Via onze website kunt u het uitgebreide verslag lezen dat Tilly Kester van deze fantastische dag heeft gemaakt.

De plantenwerkgroep startte op zaterdag **21 juli** zijn tweede ronde bedrijventerreinen op Rokkehage.

We waren deze ochtend met z'n vijven en het in de voorzomer veelbelovende hoekje braakliggend terrein was, tegen onze verwachting in, toch gemaaid. Leuke soorten op rommelige, stenige hoekjes waren: Kleine zandkool, Kleine majer en Kransmuur. Als onderdeel van het struweel op het braakliggende terreintje als verrassing Wegedoorn, een struik die je in Zoetermeer, op het Buytenpark na, maar zelden aantreft.

Wegedoorn (Johan vos)

Op donderdagavond **2 augustus** was Zoeterhage weer aan de beurt. Verrassend hier was de vondst van Schijnraket (*Erucastrum gallicum*), een zeldzame soort die in dit KM-hok ook al in 1998 (20 jaar geleden) werd aangetroffen. Verdere opvallende vondsten waren: Bolletjesraket (*Rapistrum rugosum*) en Amerikaanse kruidkers (*Lepidium virginicum*). Deze tijd van het jaar zou je ook wel de ganzenvoentijd kunnen noemen. We troffen het hele Zoetermeerse sortiment aan met de Zeegroene ganzenvoet (*Chenopodium glaucum*) als meest bijzondere.

Schijnraket (Johan vos)

Europese blazenstruik met als inzet de blaas (Fred Reeder)

Op donderdagavond **16 augustus** waren we weer terug op het Bredewater. Veel terreinen hier zijn afgesloten maar een terrein rondom een leegstaand pand, incl. parkeerterrein was, net als in april wel toegankelijk. Opmerkelijk daar was de spontane uitzaai van een vlinderbloemige struik die na enig speurwerk de Europese blazenstruik (*Colutea arborescens*) bleek te zijn. Naast deze nieuwe ontdekking troffen we ook een uitgebloeid gras aan dat we niet konden thuisbrengen. Vervolgens bleek hetzelfde gras ook onderdeel te zijn van het Griffioenassortiment dat een deel van de bermten aan het Bredewater siert. De vaste planten

border is blijkbaar weer helemaal terug! Navraag bij Griffioen leverde op dat het gaat om de in pollen groeiende Ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*).

Op **22 augustus** waren de 4 PQ's in het Bentwoud weer aan de beurt. Helaas bleken 2 van de 4 PQ's gemaaid te zijn. Deze winter zullen onze bevindingen tot nu toe, geëvalueerd worden.

Op zaterdagochtend **8 september** hebben we in Buytenwegh een gunstige route ten behoeve van de stadsplantendag op **22 september** verkend. Na een lange periode van grote droogte hebben stevige buien inmiddels gezorgd voor veel fris groen.

Zaterdag 8 september was een mooie, zwoele dag. Gelukkig was nog niet al het bloemrijk hooiland voor de tweede keer gemaaid en vooral de hoofdtocht leverde heel wat soorten op. Verrassend was dat we daar Akkerereprijs (*Veronica agrestis*) aantroffen, een soort die zich, tot nu toe alleen op volkstuincomplexen laat zien.

PQ's zijn gemaaid (Fred Reeder)

Dit alles stond in schril contrast tot de 22ste september. Na een stormachtige vrijdag moesten we op

Stadsplanten excursie (Tilly Kester)

zaterdagochtend stadsplanten zoeken tussen de buien door. Veel bermen waren nu inmiddels wel gemaaid zodat we het accent van ons speuren naar de woonbuurtjes moesten verleggen. Naast 7 leden van onze plantenwerkgroep was Dick Gatsonides onze gast deze dag. Het is altijd heel prettig als iemand van buiten (dit keer uit de Haarlemmermeer) over onze schouders mee kijkt. Het houdt je scherp en steevast worden soorten ontdekt waar je tot dan toe overheen kijkt. Onze ambitie voor deze dag was 150 soorten, uiteindelijk werden het er 160!

Leuke vondsten waren:

Spaanse dravik, Beemdlangbloem (vegetatief, aan de rand van een gazon), Ronde ooievaarsbek, Kleine majer, Muursla, Kransmuur en als klap op de vuurpijl Wilde Sorgo (*Sorghum halepense*), een gras dat opvalt door de brede bladen met witte middennerf. Verder troffen we een vingergras aan dat qua beharing volledig voldeed aan de criteria uit de Heukels' flora van Kaal vingergras (onbehaard blad en slechts een enkele haar aan de bladvoet) Op basis van de kafjes stelde Dick, na bestudering vast dat het toch Harig vingergras was?! Na de lunch hebben we nog even gekeken naar de 'varenmuur' op de kop van de hoofdtocht. Daar wachtte ons een onaangename verrassing. De muur was schoongemaakt en opnieuw gevoegd met als resultaat dat vrijwel alle Muur- en Steenbreekvarens waren verdwenen.

Wilde sorgo (Tilly Kester)

In de stromende regen namen Joke, Dick en ik om 15.00 uur bij het winkelcentrum Buytenwegh afscheid van elkaar, de rest had al eerder afgehaakt.

Op **zaterdag 6 oktober** kwam de Plantenwerkgroep in actie tijdens de week van de veldbiologie (5 – 14 oktober). Samen met deskundigen op het gebied van mossen-/korstmossen en paddenstoelen hebben we op zaterdagmorgen een speurtocht door de natuurtuin georganiseerd. Aan deze dag zullen wij in een latere Nieuwsbrief aandacht besteden.

Staat deze plant er nog?

Door de jaren heen hebben we bijzondere plantensoorten zien verschijnen en verdwijnen. Zo gaat dat in een stad. Veel planten en dieren lijden er een nomadisch bestaan. Vaak hebben we geen idee hoe bepaalde soorten Zoetermeer hebben weten te bereiken, maar het is altijd leuk om daarover te filosoferen. Daar zijn soorten bij die we maar een enkele keer hebben waargenomen.

Vanwege het actueel houden van ons plantenbestand willen we plantenliefhebbers oproepen om te kijken of die bewuste soorten er nog staan. Daartoe zullen we ieder kwartaal een oproep doen om uit te kijken naar een bijzondere plantensoort en vermelden waar deze in het verleden is waargenomen.

De oproep om uit te kijken naar de Zwarte toorts (*Verbascum nigrum*) heeft veel minder waarnemingen opgeleverd dan we verwacht hadden.

Zelf heb ik nog wel een aantal rozetten van de Zwarte toorts op de groeiplek uit 2013 (Boerhaavelaan ter hoogte van de ingang van het vroegere IBM) waargenomen. Het maai-beheer daar ter plekke is echter ongunstig voor een laatbloeiende soort als Zwarte toorts dus is mijn verwachting dat deze daar verdwijnt.

Joke vond een exemplaar in een perkje aan de Juweellaan, hoek Stationsstraat op 4 juli.

Van buiten het stedelijk gebied kregen we ook twee waarnemingen: Op 16 augustus vond A Burgstad langs het fietspad bij de Nieuwe Hoefweg tussen Benthuizen en Bleiswijk een prachtig exemplaar van de Zwarte toorts.

Zwarte toorts
(Peter van der Aart)

Mottenkruid (Peter van der Aart)

Op 1 september fotografeerde Peter van der Aart langs de Zoetermeerse rijweg zowel Zwarte toorts als Mottenkruid

Ten slotte:

Het plantenseizoen 2018 loopt te einde. Dat wil niet zeggen dat er niets meer te beleven valt op het gebied van de stedelijke flora. Mensen die zelf aan de gang willen, kunnen via de website onze lokale streeplijst downloaden en kijken wat er zoal in Zoetermeer gevonden is gedurende de afgelopen 25 jaar. Deze lijst is te downloaden via

<https://www.knnv.nl/zoetermeer/>, projecten: 12e link: [Streeplijst KNNV Zoetermeer](#)

Muurvarens

Johan Vos

Muurvarens genieten in Zoetermeer vanwege de 'Gedragscode voor het zorgvuldig handelen bij bestendig beheer en onderhoud' tot 2020 bescherming. Hoewel weinig oude muren de grote groei van Zoetermeer overleefd hebben, bleken ook modernere muren al gauw geschikt voor Muurvarens, Steenbreekvarens en Tongvarens. De grote kademuur van basaltblokken op de kop van de hoofdtocht in Buytenwegh (van Eedenhove) was een mooi voorbeeld van zo'n groeiplaats. De verbazing was dan ook groot toen we zaterdag 22 september ontdekten dat de muur volledig was schoongemaakt en waar nodig opnieuw gevoegd!? Dit terwijl we deze groeiplaats regelmatig hebben gemeld. Het enige wat we nog kunnen doen is navragen bij de gemeente wat er is misgegaan.

Steenbreekvarens, voor de grote schoonmaak op de muur in Buytenwegh
(Johan Vos)

Nieuwe wetgeving

Afgezien van de Zoetermeerse gedragscode die nog geldig is tot 2020 en gebaseerd is op de oude Flora- en faunawet, vervalt in de nieuwe Wet natuurbescherming (Wnb) de bescherming van de meeste soorten muurplanten. Een slechte zaak die haaks staat op de ambities van Zoetermeer voor duurzaamheid en biodiversiteit. Daar komt bij dat 'groene muren' een bijdrage leveren aan het groene imago dat Zoetermeer zo graag uitdraagt.

Wat wel blijft is de zorgplicht: schadelijke handelingen aan de wilde flora en fauna moeten zoveel mogelijk voorkomen worden.

Rol van de gemeente

Wat de gemeente kan doen is bijzondere muurplanten blijven beschermen door op kademuren de komende jaren alleen nog pleksgewijs voeg- en scheurherstel uit te voeren. Dat betekent minder werk aan de kademuren en op de langere termijn een groeiend aantal muurplanten. Dit ziet er niet alleen mooi uit, maar past ook beter bij de ambities van een biodiverse, groene stad. Je kunt spontaan begroeide muren als indicator voor de omgevingskwaliteit zien, ongeacht of het gaat om beschermde, dan wel niet beschermde soorten.

Bij groot onderhoud of vervanging van kademuren met bijzondere muurplanten kunnen deze tijdens de werkzaamheden worden opgeslagen om na voltooiing herplant te worden.

Van het VleermuisPlatformZoetermeer

Marga van der Tol

Bij het vleermuisplatform hebben we allemaal eigen projecten.

Ons kernteam bestaat dit jaar uit:

Dennis Heintz, vleermuis kasten, Nederlands Ecologisch Meetnet en experimentele projecten.

Wilco Pot coördineert het 'bathoppen'

Robert Top valt in voor alle rollen en

Marga regisseert de gebiedsinventarisaties

Ook verwelkomen we dit jaar een nieuw kernteamlid: Marieke. Zij loopt stage als WO-student en doet onderzoek naar het imago van vleermuizen en hoe we dat kunnen verbeteren.

Dat doet ze samen met Irelis in Bolivia. Het onderzoek wordt begeleid door Herman Limpens.

De kinderknutseltafel past in haar onderzoek, dus daar zorgt zij nu voor.

Het bathoppen is dit jaar heel populair. We hebben veel inschrijvingen en metingen al uitgewerkt. We ontvangen zelfs al inschrijvingen voor volgend jaar. Dat wordt dus hard werken de komende winter.

De gebiedsinventarisaties beperken zich dit jaar tot het van Tuylpark en de Plas van Poot.

De plannen rond het Dutch Innovation Park zetten dat gebied onder druk, waardoor het extra belangrijk wordt om daar dit jaar veel aandacht aan te besteden. Op dit moment ligt de bathopper in de tuinen van omwonenden om er achter te komen welke soorten we daar kunnen vinden. In het

voorjaar kregen we al snel een indruk van het effect van dat prachtige stukje verstillend Zoetermeer op de vleermuizen aldaar. Het bleek een enorme uitdaging om de grote aantallen die daar vliegen op naam te brengen. Dennis en Robert hebben sinds ze officieel 'gecertificeerd' zijn al heel wat vleertjes in handen gehad. Het is fijn om mensen in het team te hebben die vleermuizen mogen hanteren. Omdat zulke mensen zeldzaam zijn moeten ze ook vaak helpen bij landelijke projecten. Daarbij beleven ze leuke avonturen en krijgen wij mooie foto's en verhalen.

Op zaterdag **27 oktober** a.s. is het weer de nacht van de nacht, een bijzonder moment in het jaar omdat de zon dan onder gaat voordat de kinderen naar bed moeten.

Er is op deze avond dan ook een speciale excursie voor kinderen die dan vleermuizen in het bos kunnen zien vliegen.

Ook voor volwassenen zijn er excursies op deze avond.

Startpunt: stadsboerderij Balijhoeve waar we om 18.30 uur

starten. Vanaf dat moment vertrekken er elk half uur excursies tot ca 21.00 uur. Wil je mee? Je bent welkom, wil je zeker weten dat je mee kan? Stuur dan een mailtje naar

vleermuisplatformzoetermeer@gmail.com

Het vleermuiskastenproject van Dennis heeft succes. Dit najaar trof hij bij een inspectie voor het eerst een Gewone dwergvleermuis aan.

Zie hier onze eerste bewoner:
(Dennis Heintz)

Tot slot: we kunnen nog steeds heel veel hulp gebruiken. We hebben vooral mensen nodig die ons willen helpen met communicatie, website, facebook e.d. en met het uitwerken van metingen.

En natuurlijk mag iedereen meedoen met onze excursies op de dinsdagavonden, op onze website en op facebook staat wat we gaan doen.

Geneeskrachtige planten in het Buytenpark

Joke de Ridder en Winny Koelé

Sint-Janskruid (*Hypericum perforatum*)

De Nederlandse naam komt van Johannes de Doper of Sint Jan.

Rond de langste dag van het jaar worden de verse open bloemen geplukt. Dan is het gehalte aan rode kleurstof het hoogst. Daar wordt de Sint-Jansolie van gemaakt. Deze is zeer geschikt bij brand- en schaafwonden. Ook wordt thee en tinctuur van de plant gemaakt. De plant werkt versterkend en kalmerend op het zenuwstelsel, zoals bij hoofdpijn, stress, slapeloosheid en depressies. Een sterk werkend kruid dat de werking van reguliere medicijnen kan verstoren, ook die van de anticonceptiepil. Dit kruid dient deskundig ingezet te worden.

St Janskruid (Tilly Kester)

Heermoes (*Equisetum arvense*)

Heermoes kennen de meeste mensen die op de excursie afkomen wel, als een vervelend onkruid. De plant bevat veel silicium (kieselzuur), en andere mineralen, omdat het makkelijk mineralen opneemt uit de bodem. Je moet er dan ook voor zorgen dat je het op een schone plek plukt, zware metalen wil je niet in je thee. Het bevat ook veel calcium. Heermoes werkt diuretisch en kan worden ingezet bij blaasontsteking.

Heermoes (Fred Reeder)

Bij weefselbeschadiging heeft het een herstellende werking vanwege het silicium. Zo kan het gebruikt worden voor het herstel van botten, pezen, bindweefsel en huid. Het beschermt ook tegen het afzetten van LDL-cholesterol in de bloedvaten. Dus een nuttig kruid! De heermoes kan gebruikt worden als thee, het moet dan even doorgekookt worden. Let op: pluk niet de Lidrus, deze is licht giftig.

Hondsdrif (*Glechoma hederacea*)

Hondsdrif (Johan Vos)

Glechoma komt van het Griekse woord 'glechon'. Dat verwijst naar een geurige muntsoort. De blaadjes van de Hondsdrif zijn sterk geurend. 'Hederacea' verwijst naar 'Hedera', dat klimop betekent. De hondsdrif kruipt als een soort klimop over de bodem. De plant bevat bitterstoffen, glechomine, looistoffen, etherische olie, organische zuren en de saponinen. Mineralen K, Ca en Si Vitaminen B(choline) en C. Van het hele bloeiende kruid wordt een tinctuur bereid. Voor thee kun je de bovengrondse delen gebruiken. Omdat de smaak nogal uitgesproken is kun je er Zoethout aan

toevoegen. In het vroege voorjaar kun je de verse blaadjes door een salade snipperen, zij hebben een speciale geur en smaak.

De plant heeft een geneeskrachtige werking op de urinewegen. Met name op de nieren. Bij pijn in de nierstreek, bij nierbekkenontsteking werkt hij stimulerend en ontzurend. Nierstenen worden vergruisd en uitgescheiden. Voor de luchtwegen is de plant een bekend geneesmiddel bij middenoorontsteking en een loopoor. Hondsdrif voert vocht en slijm af en werkt ontstekingsremmend. Bij oorpijn kan het verse gekneusd blad in het Oor verlichting geven. Op het zenuwstelsel werkt hondsdrif kalmerend. Bij nerveuze klachten als angst en stress.

Uit de paddenstoelenwereld

Fred Reeder

Het is al eerder geschreven maar de droogte van de laatste maanden is er de oorzaak van dat de verwachtingen van de paddenstoelwerkgroep leden * vaak niet al te hoog gespannen zijn. Zelfs fikse regenperioden laten de bodem onder de bomen in het Westerpark nog onberoerd. Keihard dus.

Toch werden er de afgelopen tijd wel paddenstoelen gevonden waarvan de 5 op de foto's slechts maar een paar zijn van het totaal aantal vondsten dat meestal toch nog wel 30 soorten of nog meer omvat.

Bijgaande foto's zijn gemaakt in het Westerpark in de buurt van de parkeerplaats aan het einde van de Heuvelweg en langs het houtsnipperpad wat parallel aan het fietspad langs de A12 in de bosstrook loopt. Naast de Gekraagde aardsterren die hier ieder jaar te vinden zijn staan hier Reuze champignons met soms een doorsnede van 25 cm. (foto 3), de Pronkhertenzwam (foto 5) de Gewone hertenzwam (foto1). Meer verscholen op oude rottende esdoornstammen is de Esdoornhoutknotszwam (foto 2) te vinden. De Harde populierboleet staat (foto 4) in de buurt van populieren.

* De paddenstoelenwerkgroep is onderdeel van de NMV (Nederlandse Mycologische Vereniging)

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

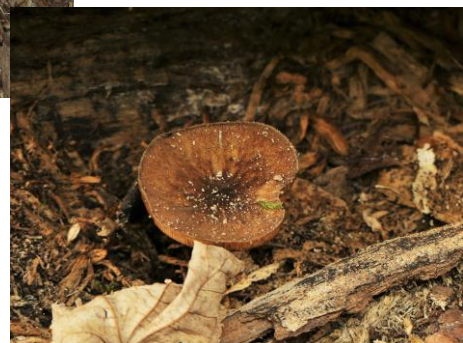

Foto 5

Provinciale bijeenkomst Natuurbescherming

Henk Lubberding

In april 2018 is besloten om de KNNV gewesten op een andere manier in te delen, namelijk per provincie. De achterliggende gedachte hierbij is dat het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies is verschoven.

Op donderdag 4 oktober was er een kennismakingsbijeenkomst in Dordrecht, waar het landelijk bestuur nadere uitleg gaf en de aanwezige afdelingen hun activiteiten en ervaringen konden melden. Hieronder enkele waarnemingen:

- Alle afdelingen van Zuid Holland en Zeeland waren uitgenodigd; aanwezig waren: Bevelanden, Delfland, Drechtsteden, Gouda, Voorne en Zoetermeer;
- Er wordt nogal geprocedeerd door afdelingen tegen waterschappen en provincies; dat kost veel energie en het kan geld kosten of opleveren;
- Meerdere afdelingen vragen (en krijgen) geld voor activiteiten aan derden: Natuurmonumenten betaalt altijd, maar ook sommige gemeenten doen dat.
- Er is veel samenwerking tussen KNNV en IVN;
- Er zijn grote verschillen tussen gemeentebesturen wat hun kijk op groen en natuur betreft; in veel gemeenten is er geen stadsecoloog en Zoetermeer is een van de weinige gemeenten in Zuid Holland met een wethouder die "groen" in de portefeuille heeft.

Tenslotte

Fred Reeder

Besdragende struiken in de wijken
(Fred Reeder)

Wanneer deze nieuwsbrief wordt rondgezonden zijn de activiteiten van plantenwerkgroep en libellentellers op een laag pitje gezet, hun seizoen is vrijwel voorbij. Allen de stadsplantenochtend in het dorp en de Eindejaarsplantenjacht in december zorgen nog voor activiteiten. De vleermuizen gaan binnenkort beginnen aan hun winterslaap. De vogelwerkgroep is druk bezig met de najaarstrek maar daar berichten wij niet over. De paddenstoelen werkgroep daarentegen gaat het hele jaar rond gestaag door. Maar ook buiten de werkgroepen is er veel moois te zien in Zoetermeer. Een dikkere jas en soms de paraplu zijn de attributen die extra nodig zijn om van de natuur te genieten. In de groenzones wordt weliswaar druk gemaaid maar de besdragende bomen en struiken geven mooie tinten aan het landschap en in de wijken.

Geniet van de natuur en ga er op uit

En dan nog even dit:

Bij het samenstellen van de nieuwsbrief moet worden opgemerkt dat wij, Johan en ik, veel tijd steken in het vergaren van nieuws, schrijven van artikelen en samenstellen van de nieuwsbrief. Johan is al enige jaren met pensioen, woont niet in Zoetermeer en raakt daardoor langzamerhand steeds meer verstoken van lokaal natuurnieuws. Daar komt bij dat wij beiden inmiddels de leeftijd hebben bereikt dat het voor de hand ligt voor de nieuwe generatie om het stokje over te nemen.

Daarom nogmaals een dringende oproep om vrijwilligers die het redigeren en samenstellen van de nieuwsbrieven van de KNNV Zoetermeer in de loop van 2019 willen overnemen.

Reacties kunt u sturen naar [Fred Reeder](#).

*Leven als God in Frankrijk,
beviel ons minder dan gedacht.
Naar stevige Hollandse buien
werd spoedig ontzettend gesmacht.
We zochten de schaduw
en meden de zon
Vakantiegevoel gedijt niet,
bermen vergeeld en verdord.*

M.

Samenstelling: Johan Vos en Fred Reeder

Lay-out: Fred Reeder

Met dank aan. Marga van der Tol, Joke de Ridder, Winny Koelé, Tilly Kester en Henk Lubberding

Volgende Nieuwsbrief

De volgende nieuwsbrief zal 1st helft van januari 2019 verschijnen.

Kopij van de leden voor de nieuwsbrief voor 20 december 2018 richten aan het e-mail adres van [Fred Reeder](#).

Reacties op deze nieuwsbrief gaarne via e-mail richten aan de KNNV Zoetermeer.